

ZIJ STIERF IN CAÏRO
HAAR SPOOR LEIDT NAAR EEN
MYSTERIEUS WOESTIJNSTADJE

DE GEUS
OXFAM Novib

LEESWIJZER

Parker Bilal, Moord in de oase

OXFAM Novib
AMBASSADEURS VAN HET ZELFDOEN

PARKER BILAL

MOORD IN DE OASE

JAAR VAN UITGAVE	2016
GENRE	Thriller
OORSPRONKELIJKE TITEL	The Ghost Runner
VERTALING	Kathleen Rutten
ISBN	978 90 445 3700 0
UITGEVER	De Geus i.s.m. Oxfam Novib
AUTEUR LEESWIJZER	Marlene Lunter

Parker Bilal werd in 1960 geboren in Londen als Jamal Mahjoub. Hij groeide op in Soedan en studeerde geologie aan de universiteit van Sheffield. Na zijn studie keerde hij in 1984 terug naar Khartoem, de hoofdstad van Soedan, waar hij zijn debuutroman schreef. Intussen heeft hij elf romans en thrillers op zijn naam staan.

Moord in de oase is het derde deel van de serie waarin privédetective Makana de hoofdrol speelt. De eerste delen, *De donkere straten van Caïro* en *Engel van de stad* verschenen ook in de boekenreeks van Oxfam Novib. *The Burning Gates* is het vierde, nog niet in het Nederlands vertaalde, deel. De serie verscheen onder het pseudoniem Parker Bilal. Voordien publiceerde Mahjoub onder zijn eigen naam. Mahjoub is nu fulltime schrijver. Hij werkte eerder onder andere als geoloog, bibliothecaris, schilder, curator, journalist en vertaler. Momenteel woont hij in Barcelona. Eerder verbleef hij ook in Egypte en Denemarken.

Het verhaal

Awatif Ragab verdenkt haar man Magdy Ragab, een succesvol en gerenommeerd advocaat, van ontrouw. Ze schakelt privédetective Makana in. Makana schaduwde de man enkele dagen maar kan geen bewijzen verzamelen. Tijdens één van die tochten bezoekt Ragab in een privékliniek een zwaar verbrande jonge vrouw, Karima. Zij overlijdt de volgende dag. Haar dood wordt al snel als zelfmoord afgedaan. Nadat Makana Awatif heeft verteld dat hij geen bewijzen van ontrouw tegen haar man heeft gevonden, benadert Magdy Ragab hem zelf. Hij denkt dat Karima vermoord is door haar vader Musab. Zeventien jaar geleden heeft hij Musab, een smokkelaar, verdedigd. Musab draaide de gevangenis in. Ragab heeft zich toen uit goedhartigheid over zijn vrouw Nagat ontfermd, die toen zwanger was. Makana ontmoet Zhara die door haar werk voor een

vrouwenrechtenbeweging Karima en haar onlangs overleden moeder Nagat kende. Ook zij gelooft niet in zelfmoord. Makana krijgt het gevoel iets groots op het spoor te zijn en als hij hoort dat Musab en Nagat afkomstig zijn uit Siwa, een stad in een woestijnoase, reist hij daar naar toe. Hij ontdekt dat lang geleden in dit lieflijke stadje zich een vreselijke tragedie heeft afgespeeld waarin de corrupte overheid een grote rol speelde. Meer moorden vinden plaats en Makana is zijn leven niet meer zeker.

Personages

Personages in Caïro

Makana is een Soedanees die in zijn eigen land politie-inspecteur was, tot hij tien jaar geleden naar Egypte moest vluchten. Bij die vlucht zijn zijn vrouw Muna en dochter Nasra omgekomen. Sindsdien kampt hij met een schuldgevoel en hij is eigenlijk nog steeds in de rouw. Hij werkt nu als privédetective en woont op een armoedige woonboot op de Nijl in Caïro.

Hij is integer, gevoelig en kan niet tegen onrecht. Zonder vrees stort hij zich op de nieuwe zaak. Hij is erg vasthoudend, laat zich door niemand afschrikken of intimideren en komt daarbij zelf verschillende keren in levensgevaar.

Musab Muhamed Khayr, afkomstig uit Siwa, was een smokkelaar. Na een gewelddadig incident vluchtte hij met zijn vriendin Nagat naar Caïro. Van 1994 tot 1999 zat hij in de gevangenis. Hij sloot zich daar bij de jihadistische aan. Volgens Ragab is hij onbetrouwbaar.

Makana kent **Sami Barakat** uit zijn eerste zaak in Caïro en heeft sindsdien vriendschap met hem gesloten. Sami is een integere journalist. Hij is getrouwd met Rania. Hij helpt Makana door allerlei zaken voor hem uit te zoeken.

Nagat Abubakr, Musabs vrouw, wil niets meer met Musab te maken hebben als zij ontdekt wat er zich in Siwa heeft afgespeeld. Zij bevalt van **Karima** als Musab in de gevangenis zit. Ze is gestorven na langdurig ziekbed.

Magdy Ragab, eind vijftig, advocaat, gaat slecht gekleed, leeft volgens vaste routines en maakt lange werkdagen. Hij lijkt de rechtschapenheid zelf. Hij ontfermde zich over Nagat – en later ook over haar dochter Karima – nadat hij Musab had verdedigd die de gevangenis inging. Zijn vrouw **Awatif Ragab**, is bazig en moeilijk in de omgang. Ze is grofgebouwd, draagt make-up, maar heeft desondanks

weinig vrouwelijks. Op arme en/of gehandicapte mensen kijkt ze neer.

Zahra Sharif is verpleegster en zet zich in voor vrouwen die onrecht is aangedaan bij het Genootschap ter bescherming van Egyptische vrouwenrechten. Tussen haar en Makana springt een vonk over en als hij in Siwa zit, hebben ze regelmatig telefonisch contact.

Sindbad is Makana's chauffeur. Hij praat veel, filosofeert over allerhande zaken en is gezegend met een flinke dosis feitenkennis.

Personages in Siwa

Hamama is brigadier. Hij hoopt inspecteur **Mustafa** op te volgen die op verdachte wijze is verongelukt. Hamama stelt alles in het werk om die promotie te krijgen. Hij is corpulent en kortademig. Makana denkt in het begin dat Hamama dom is, maar hij blijkt een duistere kant te hebben.

De kadi is de plaatselijke rechter die over kleine zaken rechtspraak. Hij wordt op gruwelijke wijze vermoord. Niemand mocht hem. Dokter Medina noemt hem een bombastische oude dwaas, vol van zichzelf en zijn autoriteit. Alle zaken binnen Siwa verliepen via hem. Wilde je iets gedaan krijgen, dan moest je steekpenningen aan hem betalen. Hij paste de wet aan in zijn eigen voordeel. **Mutawali** vervangt hem na zijn dood. Hij leeft de regels precies na en is een voorstander van eerwraak.

Khalid Luqman, een dertiger, heeft een toeristencafé aan het meer waar het lijk van de kadi wordt gevonden. Hij is een einzelgänger. Hij werkte voorheen op het land van zijn familie en vond dat eerlijker werk dan wat hij nu doet. Makana vindt hem charmant en wereldwijd. Khalid wordt beschuldigd van de moord op de kadi.

Nagy is de goedgegelovige eigenaar van het hotel waar Makana onderdak vindt. **Rashida** is zijn dochter. Zij wil ervandoor met Kamal, de eigenaar van de fietsenwinkel. **Kamal** herstelt de oude motor van Medina waarop Makana rond mag rijden.

Ayman is het tweede slachtoffer in de stad. Ook hij komt gruwelijk aan zijn einde. Hij was in de veertig, maar had de geestelijke ontwikkeling van een tienjarige. Hij keek graag naar meisjes. Hij is familie van Nagy en nadat zijn ouders hem in de steek hebben gelaten, heeft Nagy hem een baantje als portier gegeven.

Hamama schakelt **dokter Medina** in om te onderzoeken hoe de kadi en Ayman zijn vermoord. Medina woont in en verwaarloosd huis, ziet er onverzorgd uit en is aan de drank. Makana kan het goed met hem vinden. Medina is het liefst in de natuur. In het verleden was hij een idealist, zo voerde hij bijvoorbeeld illegaal abortussen uit, maar door vreselijke gebeurtenissen is hij gedesillusioneerd.

Butheyra en Safira zijn de zussen van Nagat. Butheyra is lang geleden vertrokken naar een golfstaat. Over Safira gaat het verhaal dat zij de woestijn in is gelopen en nooit meer is terug gezien.

Sadig is een ruwe politieagent die het op Makana heeft voorzien.

Wad Nubawi is de eigenaar van de supermarkt. Hij blijkt de leider van de smokkelbende te zijn.

Luitenant Sjarqi is een voormalig paratrooper en werkt nu bij de militaire inlichtingendienst. Hij is een vijand van Makana.

Thema

Makana onderzoekt in opdracht van advocaat Ragab de moord op de jonge Karima en stuit op een web van geheimen, corruptie en geweld. Hij lost de zaak op en doet meer ontdekkingen dan hij had verwacht.

Motieven

> Moord, dood, geweld

In *Moord in de oase* komen veel personages op een gewelddadige wijze aan hun einde. Na de moord op Karima, worden in Siwa en in de woestijn tien mensen vermoord. Sadig rijdt in de woestijn op een mijn. Nagat's moeder is in het kraambed gestorven. Nagat sterft zelf aan een ziekte.

> Corruptie

Corruptie speelt een grote rol in *Moord in de oase*. Zo blijken de motieven van Ragab niet zuiver op de graat, evenals die van de kadi en van Hamama.

> Wraak

- Safira wil zich wreken op iedereen die haar misbruikt heeft.
- Over Musab gaat het verhaal dat hij Karima uit wraak heeft vermoord.
- Als het verhaal klopt dat Mek Nimr, Makana's aartsvijand, Makana's dochter gijzelt, is dit ook uit wraak.

> Smokkelen

Wad staat aan het hoofd van een smokkelbende. Musab stak hem tevergeefs naar de kroon. In de woestijn ligt het mythische Kalonsha. Makana ontdekt dat de stad echt bestaat en de plaats is waar allerlei smokkelwaar wordt verhandeld.

> Vader-dochterrelatie

Makana denkt dat zijn dood gewaande dochter waarschijnlijk nog leeft. Als dat zo is, denkt hij, zou zij zich dan niet afvragen waarom hij al die jaren niets heeft laten horen? Ook Musab heeft zijn dochter Karima niets laten horen. De vraag wordt opgeworpen of zij wel zijn dochter was.

Nagats vader heeft zijn twee jongste dochters seksueel misbruikt na de dood van zijn vrouw.

> Liefdesrelaties

Musab en Nagat hadden een liefdesrelatie en zijn er samen vandoor gegaan. Toen Nagat achter de ware aard van Musab kwam, wilde ze niets meer met hem te maken hebben. Ook Rashida en Kamal willen samen Siwa ontvluchten. Makana hield zielsveel van zijn omgekomen vrouw. Nu voelt hij zich tot Zahra aangetrokken en hij hoopt dat hij samen met haar zijn verleden achter zich kan laten. Ragab en zijn vrouw hebben een hechtere band dan op het eerste gezicht lijkt.

Nagy's vrouw heeft hem in de steek gelaten toen zij het geheim van de stad en Nagy's rol daarin ontdekte. Dokter Medina koesterde een onbeantwoorde liefde voor Safira.

> Geheimen

De hele stad draagt een geheim met zich mee en zwijgt daarom tegenover Makana. Dit geheim is de kiem van de golf van moorden die Siwa nu teistert.

Ook blijken nogal wat personages niet te zijn wie ze zeggen dat ze zijn en/of hebben ze een geheime agenda.

Structuur, tijd en ruimte

Moord in de oase begint met een proloog die zich in februari 2002 in Denemarken afspeelt. Daarna volgt deel I, dat als titel *Cairo. April 2002 (4 maanden later)*¹ draagt. Dit deel bestaat uit negen genummerde hoofdstukken die ongeveer honderd bladzijdes tellen.

Deel II heet *De oase van Siwa*. Dit bevat de hoofdstukken tien tot en met 37 en beslaat ongeveer 350 bladzijdes. Het eerste deel speelt zich in Caïro af, het tweede in de woestijnsteden Siwa en Kalonsha, in de woestijn zelf en - hoofdstuk 37 - in Caïro.

De gebeurtenissen uit de proloog vinden op een koude februariavond in 2002 plaats. Deel I maakt een kleine sprong naar april en duurt enkele dagen. Deel II beslaat ruim een week.

Schrijfstijl

De hele roman is in de verleden tijd geschreven. Het verteltempo is hoog. Actie, reflectie en veel en vlotte dialogen wisselen elkaar af. Bilal spreekt daarbij alle zintuigen aan. Hij gebruikt:

- Eufemismen²: 'Een smal, ongelijk bakstenen aanrecht, gebouwd door iemand die duidelijk niet vertrouwd was met het begrip muur...' (p.277).
- Ironie³: 'Misschien dat veiligheid bij een bepaalde geestestoestand niet je eerste prioriteit was' (p.180).
- Parallelisme⁴: 'Zoals een koning, na eeuwenlang begraven te zijn geweest, [...]. Zoals Ramses de dageraad begroet...' (p.14).
- Personificatie⁵: 'De veren piepten opgelucht toen Hamama moeizaam uit de Chrevolet klom (p.135).
- Vergelijking: 'Als een grote gier fladderde de hoofdkelner [...] rond de tafel' (p.36).

Verteller en perspectief

In de proloog is een personale verteller aan het woord die het perspectief bij Musab legt.

Daarna treedt er een auctoriale verteller⁶ op, die het perspectief bijna voortdurend bij Makana legt. Een enkele keer ligt het perspectief bij een ander, bijvoorbeeld op pagina 21: '... had Sindbad geleerd hoe futiel het was om bezwaar te maken tegen een verzoek van Makana ...'; of op pagina 41: 'Het deed hem (Amir Medana) pijn zijn vriend (Makana) in deze toestand te zien'.

Titelverklaring

De titel verwijst naar de verschillende moorden die in de woestijnstad Siwa, een oase, worden gepleegd.

¹ Merk op dat april slechts twee maanden later is dan februari, hooguit bijna drie maanden als het over begin februari en eind april zou gaan.

² Een verzachtende uitdrukking of term.

³ De schrijver of spreker maakt een ernstige opmerking met de bedoeling ergens mild mee te spotten.

⁴ Gelijk zinsverloop.

⁵ Een begrip of voorwerp wordt als een persoon voorgesteld.

⁶ Een alwetende verteller die boven het verhaal staat. Hij kan alles overzien, zich in elk personage verplaatsen, vooruitwijzingen doen en de lezer rechtstreeks aanspreken.

Discussiepunten

1. In hoeverre kun je sympathie opbrengen voor Zhara?
2. Welke rol speelt vrouwenhaat in het boek?
3. Hoe is de relatie tussen Nagy en zijn dochter Rashida?
4. Hoe denkt u over dokter Medina?
5. Welke toekomst zouden Kamal en Rashida hebben gehad als zij was blijven leven?
6. Welke rol speelt Bulbul?
7. Welk beeld heb je aan het einde van de roman van de relatie van Ragab en Karima?
8. Wat betekent het voor Makana als hij Zhara's verleden ontdekt?
9. Zou een liefdesrelatie tussen Makana en Zhara kans van slagen hebben gehad? Waarom wel, waarom niet?
10. Sami heeft het over internet, en met name over weblogs, als de nieuwe vorm van journalistiek (p.112). Wat is jouw mening over deze journalistiek?
11. Hoe denk je over de volgende uitspraken?
 - 'Er zijn dingen die je niet kunt herstellen, hoe hard je ook je best doet' (p.102).
 - Iedereen zoekt: 'de antwoorden die alles eens en voor altijd zullen verklaren' (p.390).
 - 'Je kunt je weg terug het verleden in niet vinden. [...] Omdat het altijd bij ons blijft' (p.391).
12. Wie heeft wie vermoord volgens jou en waarom?
13. De titel verwijst alleen naar de moord(en) in Siwa, maar ook in Caïro en in de woestijn vallen doden. In hoeverre vind je de titel de inhoud dekken?
14. De Engelse titel luidt *The Ghost Runner*. Hoe zou je die titel vrij vertalen? Naar wie verwijst deze titel?
15. Welke titel, de Nederlandse of de Engelse, vind je het meest passend en waarom?
16. Hoe gaat het verder met Makana, denk je?
17. *Booklist* noemt *Moord in de oase* een 'literaire diamant'. In hoeverre ben je het met dit etiket eens?